

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

טוראי חיה (לנה) וסרטייל ז"ל

בת גיטל ובנימין

נולדה בפולין

בתאריך י"א בשבט תרפ"ב, 9/2/1922

התגוררה בכפר עציון

שרתה בחיל הרגלים

נפלה בעת מילוי תפקידה בשרותה

ד' באייר תש"ח, 13/5/1948

נקברה בהר הרצל

אזור: א חלקה: 18 שורה: 9 קבר: 23

בת 26 וחצי בנופלה

קורות חיים

חיה, בתם של גיטל ובנימין, נולדה ביום י"א בשבט תרפ"ב (9.2.1922) בפולין, בעיר אושווינצ'ים שבדרום-מערב המדינה, סמוך לקרקוב. הוריה עסקו במסחר. חיה נתחנכה כדרך בנות חסידים בסביבה ההיא: חינוך להשכלה כללית בבית ספר ממשלתי פולני, ולחיים מסורתיים בבית.

עם תחילת מלחמת העולם השנייה והכיבוש הגרמני (ספטמבר 1939) סופחה אושווינצ'ים לרייך. הצעירים היהודים נלקחו למחנות עבודה בסודטים, שהיו כפופים מנהלית למחנות ריכוז בגרמניה.

ביולי 1940 הוחל בבניית מחנה הריכוז הגדול בסמוך לאושווינצ'ים, שלימים היה לבית הקברות הגדול ביותר בתולדות האנושות - אושוויץ-בירקנאו. עובדי הכפייה הראשונים שנאלצו לעבוד בבניית המחנה היו 300 יהודים מאושווינצ'ים וסביבתה.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

במחנה זה נרצחו למעלה ממיליון וחצי יהודים, ביניהם כמעט כל 8,000 יהודי אושווינצ'ים.

חיה הייתה בין הצעירים שנשלחו למחנה עבודה מיד בתחילת המלחמה. שלוש שנים שהתה שם, וכמו הנשים האחרות הועסקה במפעלי חימוש וטקסטיל. בתקופה זו הופרדה ממשפחתה - הוריה ושלוש אחיה הושמדו באושוויץ. בהמשך עברה בין מספר מחנות עבודה והצליחה להחזיק מעמד עד סוף המלחמה.

אחרי השחרור הצטרפה חיה לקיבוץ "איחוד" באוסטרוביץ שבפולין. עם הקיבוץ עברה לגרמניה ונכנסה למחנה הפליטים בדגנדורף, באזור הכיבוש האמריקני. אחר כך הייתה שותפה בייסוד קיבוץ ההכשרה החקלאי "לנגב" של תנועת "נוח"ם" (נוער חלוצי מאוחד) בחוות מינקופן.

בחורף 1947 העפילה חיה לארץ ישראל באונייה "ברכה פולד" - אוניית חופים קטנה שנרכשה על ידי המוסד לעלייה ב' של ה"הגנה" באיטליה. "ברכה פולד" הפליגה ב-9 באוקטובר 1946 מנמל מולה די-בארי כשעל סיפונה 626 מעפילים - ניצולי מחנות ריכוז וחניכי תנועות נוער קיבוציות. הפלגתה התאפיינה בתקלות רבות ובתנאי מזג אוויר קשים. בהגיעה ללב ים נתפסה האונייה על ידי הבריטים, נגררה לנמל חיפה ולאחר מאבק קשה גורשו נוסעיה לקפריסין. גירוש המעפילים גרר אירועים אלימים בהם היו מעורבים, לצד המעפילים, הפעילים בניסיון לחלצם. בסופו של דבר, גורשו אלו וגם אלו. בעקבות אירועים אלה פרסם נתן אלתרמן בטורו השבועי בעיתון "דבר" את השיר "ברכה פולד".

בהגיע חיה בשנית אל חופי הארץ, ביוני 1947, נאלצה לשהות עוד תקופה מסוימת במחנה המעצר בעתלית. במקום זה, נאמנה למורשת בית אביה, הצטרפה לתנועת העובדים הדתיים הציוניים - "הפועל המזרחי".

מיד כששחררה ממחנה עתלית הגיעה חיה לכפר עציון - ראשון יישובי גוש עציון בלב הר חברון. מספרים חבריה: "בזדה הגיעה להר באחד הימים. עברה גודש סבל ונדודים על פני מחנות אירופה. למדה הרבה מהעבר וביקשה לבנות כאן את חייה על מעיינות השילוח. בצניעות ובשקט עשתה עבודתה וזמן רב לא חשו בה בחיי החברה. לא התבלטה

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

בדיבור אך צוינה בפיקחות ובידיעת החיים. בהדרגה נקלטה ומצאה לה מקום בחברה".

חיה קיבלה על עצמה כל תפקיד ומטלה. בהיותה מחושלת דיה, קיבלה הכול בקלות. היא קיוותה לקבל ימי חופשה אחדים כדי לסייר ביישובי הארץ ולתור את נופיה, אך לא הספיקה - עם החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 על הקמת מדינה יהודית, החלטה שהותירה את גוש עציון מחוץ לתחומי המדינה, החלה תקופת המצור הערבי על הגוש, וכמו כל החברים הבוגרים חיה גויסה להגנתו.

היא נמנתה עם אנשי חטיבת "עציוני" - חטיבה מספר 6 ב"הגנה" ("ירושלים"). השתתפה באימונים, בתצפיות, בשמירה ובהספקת מזון למגינים בעמדות.

במרבת חודשי המערכה היה גוש עציון נתון במצור, אי בודד של התיישבות יהודית בהר חברון. הקשר עם הגוש נשמר תודות לכמה כלי רכב שפרצו את הדרך אליו מירושלים, וכן תודות לכמה מטוסים קלים שעשו שימוש במנחת מאולתר שהוקם במקום. לעתים הוצנחו לגוש מעט אספקה ונשק. ה"הגנה" תגברה את הגוש בלוחמי חי"ש (חיל השדה) ובלוחמים מחטיבת "הראל" של הפלמ"ח. כל אלה עזרו לאנשי הגוש להחזיק מעמד עד מאי 1948.

ב-12 במאי 1948 הותקף גוש עציון בידי חיילי הלגיון הירדני שתוגברו במשוריינים ובארטילריה, ואליהם הצטרף כוח ערבי גדול מיישובי הכפרים הסמוכים. הכוח הערבי הצליח לכבוש כמה משלטים בסביבת כפר עציון.

למחרת, ד' באייר תש"ח (13.5.1948), נערכה ההתקפה הגדולה מכולן, במהלכה נכבש כפר עציון. כאשר פרץ כוח הלגיון לתוך הכפר שהתה חיה עם חברותיה במקלט שמתחת למנזר הגרמני - מקום מושב מפקדת הכפר. משהבין האויב כי לא יוכל לחדור לתוך המקלט פוצץ את הבניין על יושביו, וקבר אותם חיים.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

חיה נהרגה מתחת להריסות הבניין. הייתה אחת מכמאה מגיני הכפר שנפלו באותו יום.

כעבור עוד יום, בה' באייר תש"ח (14 במאי 1948), יום הכרזת המדינה, נכנעו מגיני יתר שלושת יישובי גוש עציון: רבדים, משואות יצחק ועין צורים. ביום זה חדל הגוש מלהתקיים, ושרידי מגיניו הלכו בשבי הירדני.

חיה הייתה בת עשרים ושש שנים בנפלה.

גופות הנופלים נותרו במקום במשך כשנה ויותר. שרידיהם נאספו במבצע מיוחד על ידי הרבנות הצבאית, בשנת 1949. הם הובאו למנוחת עולמים בקבר אחים גדול בהר הרצל בירושלים, בטקס ממלכתי שהתקיים ביום כ"ה בחשוון תש"י (17.11.1949).

